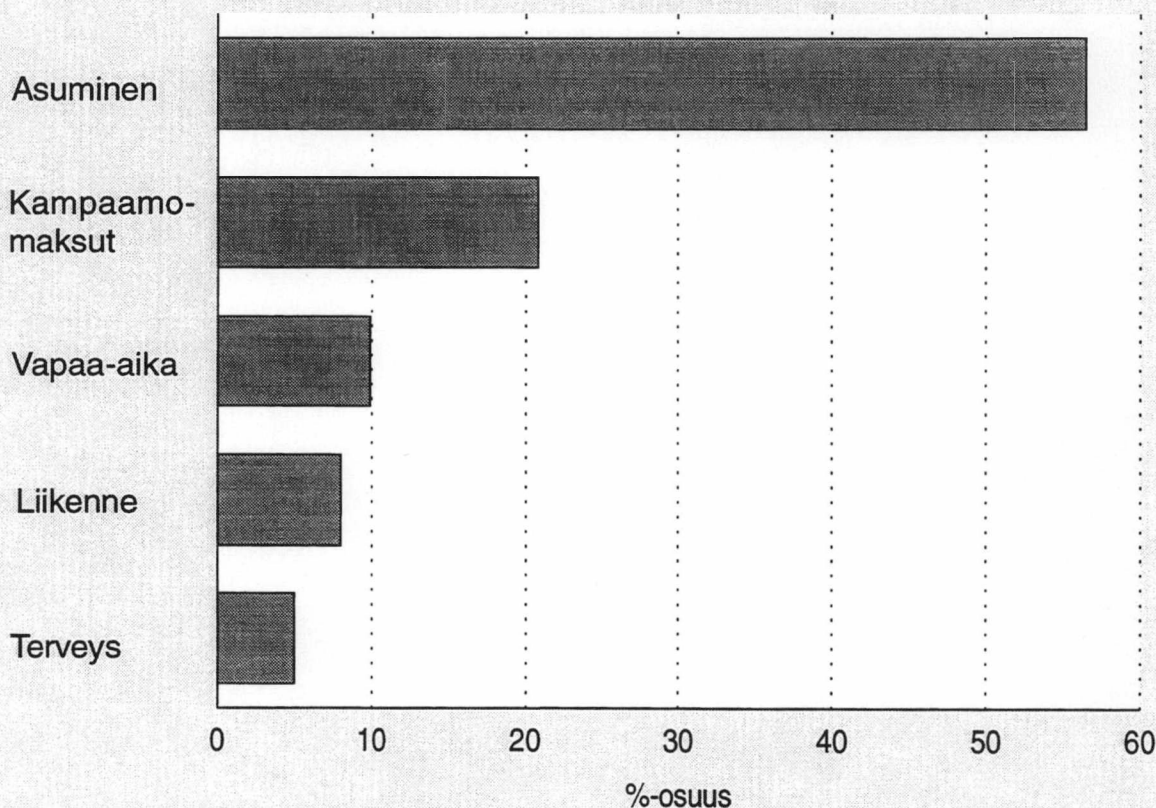

Hinta- ja palkkatiedote 6

31.12.1994

Arvonlisäveron kokonaisvaikutuksen jakaantuminen
kuluttajahintaindeksi 6/94-10/94

TÄSSÄ JULKAISUSSA MM.

- Työvoimakustannusten kehitys 90-luvulla
- Ansiotasoindeksi 3. neljänneksellä
- Asuntojen hinnat 3. neljänneksellä
- Elintarvikkeiden hintatasot meillä ja muualla
- Maarakennusalan kustannusten muutokset lokakuussa

Tilastokirjasto
Statistikbiblioteket

252508

Hinta- ja palkkatiedote 6

31.12.1994

Arvonlisäveron ulottaminen palveluihin nostaa kuluttajahintoja vajaan prosentin 3

Palkat

Tilastokeskus kehittää työn hinnan tilastointia 6

Reaaliansioiden kasvu pysähtyi heinä-syyskuussa 9

Hinnat

Asuntojen hinnat laskivat heinä-syyskuussa 10

EU-maiden kuluttajahintaindeksit vertailukelpoisiksi 12

Elintarvikkeet yhä kalliita Suomessa 14

Maarakennusalan kustannukset nousussa 16

Indeksitaulukko 17

Hinta- ja palkkatiedote sisältää ajankohtaista ja tiivistettyä tilastotietoa hinnoista, palkoista ja työtaisteluista.

Vuosikertahinta 150 mk
Ilmestyy kuusi kertaa vuodessa

Julkaisun tilaukset:

Puhelin (90) 1734 2011
Telefax (90) 1734 2474

Aikaisempien numeroiden teemoina ovat olleet mm.:

- Inflaatio vai deflaatio 1/1993
- Tuottajahintaindeksit – hyödylliset mittarit yritysten käyttöön 2/1993
- Reaaliansioiden lasku jatkuu – nimellisansiot kohonneet vain vähän 3/1993
- Toimialojen väliset ansioerot Suomessa ja Ruotsissa toimihenkilöillä Euroopan pienimmät 4/1993

- Teollisuustyöntekijöiden ansiot ovat laskeneet reaalisesti Ruotsissa ja USA:ssa vuoden 1990 jälkeen 4/1993
- Vuokrat pysyneet ennallaan uusissa vuokrasuhteissa 5/1993
- Kansainväliset hintatasoindeksit kelluvat valuuttakurssien mukaan 6/1993
- Suomen Pankin inflaatiomittari 6/1993
- 1990-luvun ansiokehitys 6/1993
- Asuntojen hintojen nousu jatkui 6/1993
- Viime vuonna 124 työtaistelua 1/1994
- Käytetyt autot mukana uudessa kuluttajahintaindeksissä 2/1994
- Palkkaerot pysyneet Suomessa lähes muuttumattomina 3/1994
- Teollisuustyöntekijöiden tuntiansioiden nousu vuosina 1991–1993 nopeinta Saksassa ja Isossa-Britanniassa 4/1994
- Ravinnon hinnan alueelliset erot pieniä 5/94

Arvonlisäveron ulottaminen palveluihin nostaa kuluttajahintoja vajaan prosentin

Tilastokeskus laati Kuluttajatutkimuskeskuksen toimeksiannosta selvityksen kesäkuun 1994 alusta voimaan tulleen arvonlisäverouudistuksen vaikutuksesta kuluttajahintoihin kesäkuusta lokakuuhun.

Arvonlisäveron ulottaminen myös palveluihin on nostanut kuluttajahintoja vuoden 1994 toukokuusta lokakuuhun 0,54 prosenttia. Vuoden 1995 alusta voimaan tulevat uudet arvonlisäverovelvolliset palvelut ja vielä kesäkuun alun jälkeen toteutumattomat korotukset nostavat kuluttajahintoja vuoden 1995 kesäkuuhun mennessä yhteensä noin 0,75–0,8 prosenttia. Hintavaikutuksiltaan suurimpia korotuksia arvonlisäveron takia tulevat olemaan vielä työpaikkaruokailu, tv-luvat sekä kevään 1995 asunto-osakeyhtiöiden hoitovastikkeet. Jos palveluiden hinnat olisivat nousseet tai nousisivat koko uuden arvonlisäveron verran, hintavaikutus olisi ensimmäisen vuoden aikana vajaat 1,3 prosenttia.

Kesäkuun 1. päivänä 1994 osaan palveluista tuli 5–22 prosentin arvonlisävero. EU-maissa on sallittu kaksi verokantaa, joista ylempään alaraja on 15 prosenttia. Meillä on vuoden 1994 ajan neljä verokantaa, 5, 6, 12 ja 22 prosenttia. Vuoden 1995 alusta alkaen veroprosentit ovat 6, 12, 17 ja 22. Ravinnon verokanta alenee vuoden 1995 alussa 22 prosentista 17 ja vuoden 1998 alusta 12 prosenttiin. EU-maissa ravinnon vero vaihtelee 0 ja 10 prosentin välillä.

Vaikka palveluille tuli 5–22 prosentin arvonlisävero vanhojen hintojen päälle, ei tämä merkinnyt automaattisesti sitä, että hinnat olisivat nousseet 5–22 prosenttia. Yritykset saavat vähentää verotuksessaan ostamiensa tavaroiden ja palvelusten arvonlisäveron. Lopulliset hinnankorotukset riippuvat yritysten ostamien verollisten tavaroiden ja palvelusten määrästä sekä kilpailutilanteesta.

Selvityksessä ei ole huomioitu arvonlisäverouudistuksen välillisiä hintavaikutuksia. Ainoana välillisenä eränä arvioidaan asuinhuoneistojen vuokrat, koska niiden osalta voidaan osittain laskea arvonlisäveron vaikutus.

Laskelmissa on arvioitu myös kuluttajien kesäkuun alusta lukien maksaman arvonlisäveron kokonaismäärä vuositasolla. Näissä laskelmissa on käytetty vuoden 1990 hintoja ja määriä. Kokonaiskertymä oli kesäkuussa vuositasolla 2,1 miljardia markkaa. Kun otetaan huomioon vuoden 1995 alun veromuutokset, kokonaiskertymä nousee 2,8 miljardiin markkaan.

Seuraavassa taulukossa on arvonlisäveron kokonaisvaikutuksen jakautuminen tärkeimpien hyödykeryhmien osalta kesäkuun alusta lokakuun 1994 loppuun.

	%-vaikutus kokonaisindeksiin	%-jakauma
Asuminen (mukana vuokrat)	0,307	56,5
Terveys	0,027	5,0
Liikenne	0,043	8,0
Vapaa-aika	0,054	9,9
Parturi ja kampaamomaksut	0,113	20,8
Muut	-0,001	-0,2
Yhteensä	0,543	100,0

Toukokuussa 1994 kuluttajahintaindeksin painosta 65,2 prosenttia oli liikevaihtoveron alaista. Arvonlisäverouudistuksen jälkeen kesäkuun alussa kuluttajahintaindeksin kokonaispainosta eli yksityisestä kulu- tuksesta 70,9 prosenttia on arvonlisäveron alaista. Vuoden 1995 alusta osuus on 73,3 prosenttia.

Arvonlisäveron ulkopuolelle jäävistä hyödykkeistä merkittävimmät ovat korot, poistot, vuokrat, sairauden ja terveydenhoitopalvelut, jäsenmaksut, arpajaismenot, osa ulkomaanmatkoista, lehtien tilausmaksut, kunnalliset päivähoitomaksut, sekä asiakirjat. Moni näistä hyödykkeistä sisältää jonkin veronluonteisen maksun tai arvonlisäverolla on niihin välillinen vaikutus.

Uudet arvonlisäveron alaiset hyödykkeet

Asuminen

Omakotitalot

Omakotitalojen korjauskustannuksilla ymmärretään lähinnä pieniä korjauksia. Näiden kokonaispaino kuluttajahintaindeksissä on 4,54 promillea, josta oletettiin olevan liikevaihtoveron alaista ennen kesäkuuta 1994 4,00 promillea. Uutta verollista osaa on 0,54 promillea. Asumiseen liittyvien palveluiden arvonlisäverokanta on 22 prosenttia.

Omakotitalojen nuohouksen, jätehuollon ja vesimaksujen kokonaispaino indeksissä on 4,69 promillea. Näistä ei maksettu ennen kesäkuuta liikevaihtoveroa. Omakotitalojen hoitokustannuksista veron ulkopuolelle jäivät vain tontinvuokra ja kiinteistövero.

Nuohouksen, jätehuollon ja vesimaksujen tariffit nousivat lokakuun puoliväliin mennessä noin 21 prosenttia eli lähes koko veron verran.

Osakehuoneistot

Osakehuoneistojen hoitokustannusten osuus koko indeksin painosta on 19,7 promillea, josta verollista oli ennen kesäkuuta 7,5 promillea ja kesäkuun alun jälkeen 17,1 promillea. Ulkopuolelle jäivät vielä maksetut palkat (alle 120 000 markkaa), vuokrat ja kiinteistövero.

Osakehuoneistojen hoitomenot nousivat keväällä 1994 Pääkaupunkiseudun 120 pennistä/m²/kk Pohjois-Suomen 40 penniin/m²/kk. Noususta oli arvonlisäveron osuus arviolta 60 prosenttia. Vuoden 1995 kevään hoitovastikkeeseen jäi arvonlisäverosta vielä noin 50 p/m²/kk korotuspaine.

Osakehuoneistojen korjausten paino kokonaisindeksistä on 2,85 promillea, josta oletettiin olevan liikevaihtoveron alaista ennen kesäkuuta 2,42 promillea. Utta verollista osaa on 0,43 promillea.

Palkat

Kotitalouksien maksamia palkkoja kuvataan kuluttajahintaindeksissä ansiotasoindeksin muutoksella. Indeksien kokonaispainosta näiden osuus on 1,74 promillea, josta kesäkuun alun jälkeen tuli verolliseksi 0,21 promillea. Kotitalouksien maksamista palkoista useat ovat sen kaltaisia, että yksityisen ammatinharjoittajan 50 000 markan tuloraja rajaa arvonlisäveron pois näiltä palveluilta. Lisäksi mukana on kunnallisia palvelumaksuja, joista arvonlisäveroa ei peritä.

Lääkkeet

Apteekkien myynnistä kannettiin liikevaihtoveroa 7,3 prosenttia vuonna 1990. Lisäksi kannettiin ns. apteekkimaksua, jonka osuus liikevaihdosta oli 7,92 prosenttia. 1.6.1994 jälkeen lääkkeistä maksetaan 12 prosentin arvonlisävero ja sen lisäksi apteekkimaksu. Lääkkeiden hinnat nousivat arvonlisäveron korotuksen takia 3,2–3,5 prosenttia. Käsikauppalääkkeiden kuluttajahinnat ovat nousseet toukokuusta lokakuuhun 5,5 ja reseptilääkkeiden hinnat 4,7 prosenttia eli enemmän kuin pelkkä veronkorotus olisi edellyttänyt.

Liikennemenot

Ajo-opetukseen tuli 22 prosentin arvonlisävero 1.6.1994. Paikallismatkoihin, linja-automatkoihin, junamatkoihin, kotimaan lentomatkoihin sekä taksimatkoihin tuli 6 prosentin arvonlisävero. Kotimaan postimaksuihin tuli kesäkuun alusta 22 prosentin arvonlisävero. Kotimaan postimaksujen hinnat nousivat indeksin mukaan kesäkuussa 19,8 prosenttia.

Ajo-opetuksen hinta on noussut toukokuusta lokakuun puoliväliin mennessä 11,5 prosenttia eli selvästi veroa vähemmän. Arvonlisäverouudistuksesta johtuen kotimaan matkoista nousivat vain lentolippujen hinnat kesä-lokakuun aikana. Kotimaan lentolippujen hinnat nousivat kesäkuussa 6,1 prosenttia. Mainittakoon, että kotimaan lentomatkojen hinnat nousivat 5,5 prosenttia huhtikuun alussa 1994 eli kaksi kuukautta ennen arvonlisäverouudistusta.

EU:n sisäisten pakettimatkojen matkatoimistojen kateosuuteen tulee 1.1.1995 täysi 22 prosentin arvonlisävero, joka nostanee 2 500–3 000 markan pakettimatkan hintaa 60–70 markkaa. Vero ei koske EU:n ulkopuolisia pakettimatkoja.

Vapaa-aika ja koulutus

Elokvien arvonlisäveroprosentiksi tuli 12. Elokuvalippujen hinnat ovat nousseet veron voimaantulon jälkeen 7,4 prosenttia.

Huvipuistojen, huvitilaisuuksien, musiikkileirien, uimahallien, kaapeli-TV-kanavien ja muu koulutuksen arvonlisäverokannaksi tuli 1.6.1994 22 prosenttia. Kuntien ylläpitämiä tai tukemia uimahalleja vero ei välittömästi koske. Arvonlisäverouudistuksen aiheuttamien kiinteistökustannusten nousun takia myös uimahallien käyntimaksut nousivat 2,7 prosenttia.

Huvipuistojen pääsymaksut nousivat kesäkuussa keskimäärin 15, 9 prosenttia, kaapeli-TV:n maksut lähes täyden veron verran eli 21,6 prosenttia ja muun koulutuksen keskimäärin 12,2 prosenttia. Muuhun koulutukseen sisältyy myös koulutusta, josta arvonlisäveroa ei peritä.

Musiikkileirien hinnat eivät nousseet veron myötä, koska niitä järjestävien ns. yleishyödyllisten yhteisöjen ei tarvitse maksaa tuottamistaan palveluista arvonlisäveroa.

Huvitilaisuuksien eli käytännössä ravintoloiden pääsylippujen hinnat eivät ole nousseet toukokuusta lainkaan.

Keilatunnin, squashtunnin ja punttisalitunnin verokannaksi tuli 1.6.1994 12 prosenttia. Näiden liikuntapalveluiden hinnat ovat nousseet toukokuusta 5–8 prosenttia, squashtunnin vähiten ja keilatunnin eniten.

TV-luvan arvonlisäveroksi vahvistettiin 5 prosenttia 1.6.1994. Vero päätettiin nostaa 1.1.1995 alkaen 6 prosenttiin. TV-lupien hintoja ei ole tarkistettu veron voimaantulon jälkeen. Lupamaksuja korotettaneen vuoden 1995 alusta lukien veroprosentin verran.

Kirjojen arvonlisävero laski 1.6.1994 22 prosentista 12 prosenttiin. Tämän laski kirjojen hintoja 7,6 prosenttia.

Muut palvelut

Parturi- ja kampaamomaksujen arvonlisäveroksi tuli 22 prosenttia. Parturimaksut ovat nousseet 20 prosenttia ja kampaamomaksut 15,3 prosenttia veron voimaantulon jälkeen.

Hotelli- ja majoituspalveluiden arvonlisävero tulee voimaan 1.1.1995 ja verokanta on tuolloin 6 prosenttia. Tämä ei nostane majoituspalveluiden hintoja.

Työpaikkaruokailuun on tulossa 1.1.1995 täysi 22 prosentin arvonlisävero. Työpaikkaruokailun hinnat nousevat – kun huomioon otetaan alentuvat raaka-ainehinnat sekä arvonlisäverovähennykset – noin 10 prosenttia. Työpaikkaruokailun hinnankorotus nostaa koko kuluttajahintaindeksiä noin 0,11 prosenttia.

Lehti-ilmoitusten arvonlisäverokannaksi tuli 22 prosenttia 1.6.1994. Lehti-ilmoitusten hinnat ovat nousseet veron voimaantulon jälkeen 16,7 prosenttia.

Kuluttajahintaindeksiin kuulumattomia palveluja

Palveluja, joiden hintakehitystä ei mitata kuluttajahintaindeksissä niiden pienen merkityksen takia (kulutusosuudet mukana kyllä joidenkin toisten hyödykkeiden painoissa) ovat mm. kiinteistönvälittäjien välityspalkkiot, parkkihallimaksut, hiihtohissimaksut ja pankkien säilytyslokeromaksut. Näihin tuli kesäkuun alussa 12–22 prosentin arvonlisävero. Seuraavassa lyhyt selvitys näiden palveluiden hintakehityksestä kesäkuun alun jälkeen.

Kiinteistönvälittäjien palkkiot nousivat veron myötä täydet 22 prosenttia. Tämä merkitsi esimerkiksi 4 prosentin välityspalkkion nousua 4,88 prosenttiin. 400 000 markan arvoisen asunnon välityspalkkio nousi näin 16 000 markasta 19 520 markkaan eli nousua oli 3 520 markkaa.

Parkkihalli- ja pysäköintimaksujen taksat nousivat esimerkiksi Helsingin keskustassa melko kirjavasti. Toukokuussa taksat vaihtelivat 10 ja 15 markan välillä tunnilta. Tällä hetkellä tunnin parkille on kaksi taksaa, 12 tai 15 markkaa. Hintojen nousu vaihteli nollasta 50 prosenttiin. Veroprosentti näillä on 22.

Hiihtohissimaksuihin tuli 12 prosentin arvonlisävero 1.6.1994. Päivilippujen hinnat ovat nousseet kaudesta 93–94 kaudelle 94–95 keskimäärin noin 8 prosenttia. Päivilipun hinta vaihtelee alkavalla hiihtokaudella suurimmissa hiihtokeskuksissa 110 ja 120 markan välillä. Viime vuodesta lippujen hinnat ovat nousseet 5–15 markkaa.

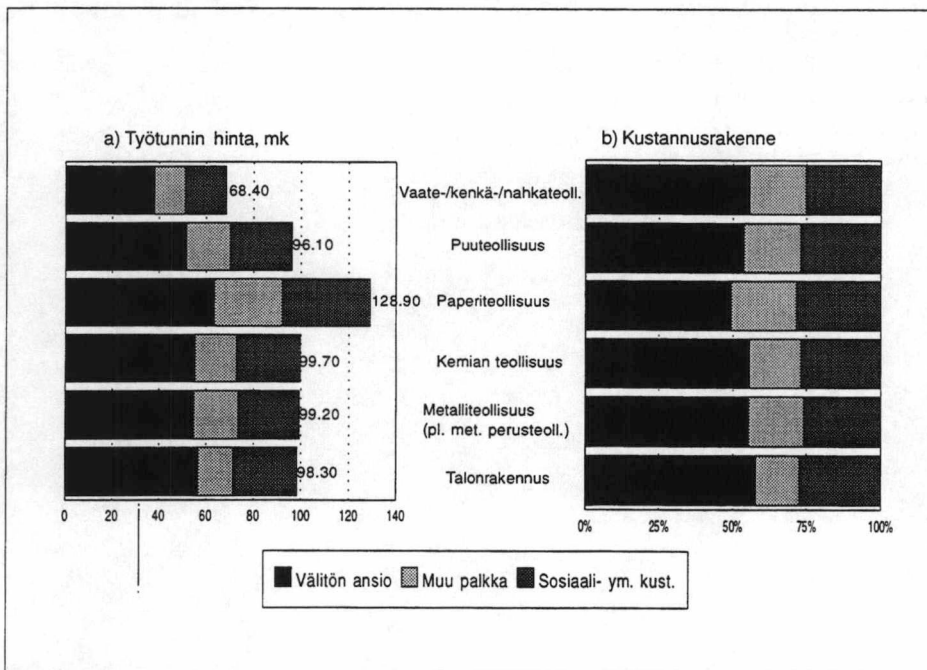
Pankkien säilytyslokeromaksut ovat nousseet keväästä 22–33 prosenttia. Keskimäärin nousu on ollut noin 24–25 prosenttia eli hieman enemmän kuin niiden 22 prosentin arvonlisävero.

Lähde:
Kuluttajatutkimuskeskus. Julkaisuja 13.1994. Arvonlisäveron vaikutus kuluttajahintoihin

Tilastokeskus kehittää työn hinnan tilastointia

Tilastokeskus on kehittämässä työn hintaa ja sen kehitystä kuvaavaa laskentamallia. Indeksimuotoinen tilasto kuvaa työtunnin hintakehitystä ottaen huomioon sekä tehdyn työajan palkassa, ei-tehdyn työajan palkassa että sosiaalikulannuksissa tapahtuneet muutokset. Indeksien laskenta on tarkoitus kytkeä ansiotasoindeksiin tuotantoon ja tulokset tullaan jatkossa julkaisemaan sen yhteydessä. Seuraavassa julkaistaan laskelma teollisuuden tuntipalkkaisen työn hintakehityksestä. Kustannusten seuranta tullaan asteittain laajentamaan, niin että se seuraavassa vaiheessa kattaa teollisuuden koko henkilökunnan.

Vuoden 1992 kustannusrakenne noudattaa teollisuuden osalta ETLA:n työvoimakustannustutkimuksessa mitattua. Muiden vuosien kustannus-osuudet on määritetty päivittämällä perusvuoden kustannusrakennetta tariffimuutoksia vastaavasti. Tehdun työajan ansioiden osalta sekä kustannustaso että sen kehitys perustuu neljännesvuosittaiseen palkkatilastoon (=kokonaisansiot). Vuotta 1992 koskevat toimialakohtaiset tiedot vastaavat toteutuneita kustannuksia. Muiden vuosien tilastoluvut kuvaavat lainsäädännön ja työehtosopimusten vaikutusta kustannustasoon ottamatta huomioon rakennemuutoksen vaikutusta. Kustannusrakenteen muutos perustuu pääosin Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton keräämiin sopimusvaikutusarvioihin ja vakuutus-tariffeihin.

Työtunnin hinta ja sen muodostuminen vuonna 1994 Teollisuuden tuntipalkkaiset

Välilliset työvoimakustannukset kasvattavat toimialojen välistä kustannuseroa

Useimmilla toimialoilla työtunti maksaa työnantajalle noin 100 markkaa. Työn hinnan alakohtaiset erot ovat silti huomattavasti suuremmat kuin tehdyn työajan palkan erot. Paperiteollisuudessa tehty työtunti maksaa keskimäärin 129 markkaa, kun vastaava hinta vaatetus-teollisuudessa on runsaat puolet tästä, noin 68 markkaa. Paperiteollisuudessa työn hintaa nostaa suuri sunnuntai-korotusten määrä sekä vuorovapaarahat ja palvelus-

vuosilisät, joita ei lueta tehdyn työajan ansioihin. Sosiaalikulannusten alakohtaisiin eroihin vaikuttaa mm. kansaneläkevakuutusmaksujen porrastus poistojen määrän mukaisesti. Pääomavaltaisessa paperiteollisuudessa näiden maksujen palkkasummaosuus on arvioitu 1,7 prosenttiyksikköä suuremmaksi kuin työvaltaisessa vaatusteollisuudessa.

Ennakollinen laskelma tehdyn työtunnin hinnan muodostumisesta eräillä toimialoilla v. 1994, mk

	Vaate-/ nahka-/ kenkäteoll.	Puuteoll.	Paperiteoll.	Kemian teoll.	Metalliteoll. (pl. metallien perusteoll.)
Välitön ansio					
Säännöllisen työajan palkka	37.56	49.05	55.68	49.12	52.33
Ylityö- ym. korotus	.43	2.60	7.89	6.34	2.51
Epäsäännöllinen ansio	.72	.97	4.00	1.11	1.45
Ei-tehdyn t.ajan palkka					
Loma-ajan palkka	5.48	8.12	9.28	7.04	7.44
Lomaraha	2.66	3.89	5.47	4.03	3.62
Pekkasvapaiden palkka	2.40	2.82	8.71	3.24	3.20
Arkipyhäkorvaukset	1.52	1.80	.06	1.57	2.43
Muu	.38	.92	1.15	.50	.62
Sosiaaliturva					
Sosiaaliturvamaksu	2.24	3.89	5.71	4.01	3.77
Eläkkeet/eläkemaksut	8.74	12.75	18.78	12.12	12.28
Työttömyysvakuutus	2.95	4.03	5.77	4.36	4.28
Sairas-/äitiysloman palkka	1.19	1.34	2.40	1.54	1.58
Tapaturmavakuutusmaksut	.80	2.51	2.27	1.33	1.85
Muut vakuutusmaksut	.07	.18	.11	.20	.09
Muut sosiaalikulust.	1.21	1.22	1.59	3.19	1.76
Työtunnin hinta	68.36	96.09	128.87	99.71	99.19

Sosiaalikulustusten osuus kasvussa

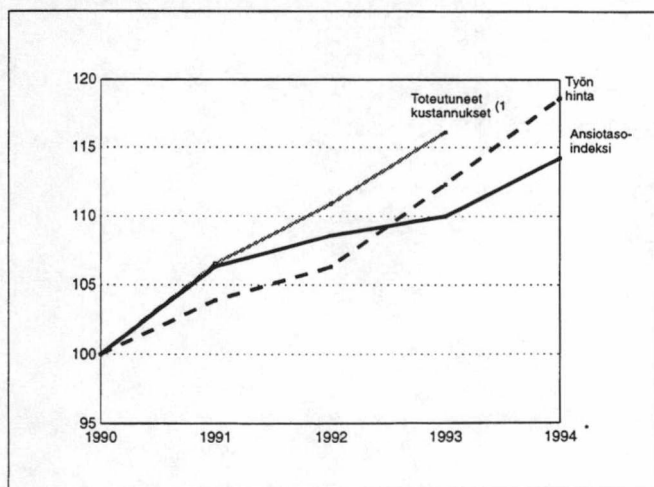
Teollisuuden tuntipalkkaisen työn hinta on tällä vuosikymmenellä noussut noin 18,5 prosenttia. Säännöllisen työajan ansioiden vastaava nousu on yli neljä prosenttiyksikköä pienempi. Lakisääteisen eläkevakuutuksen ja sosiaaliturvamaksun alennus laski vuosina 1991 ja 1992 sosiaalikulustusten osuutta työttömyysvakuutusmaksun noususta huolimatta. Sen jälkeen ovat eläkevakuutus-, sosiaaliturva- ja työttömyysvakuutusmaksun korotukset nopeuttaneet huomattavasti työn hinnan nousua erityisesti suurissa pääomavaltaisissa yrityksissä.

Keskimääräiset työvoimakustannukset kehittyivät 1990-luvun alussa nopeammin kuin työn hinta. Tämä oli osaksi seurausta työvoiman lomautusten ja irtisanomisten lisääntymisestä. Ne kasvattivat ei-tehdyn työajan palkan määrää mm irtisanomisajan palkkaa lisää-

mällä ja vuosilomaan liittyvien kustannusten realisoitumista nopeuttamalla. Osaksi kustannusten hintatasoa nopeampi kasvu johtui myös toimialojen välisen rakennemuutoksen vaikutuksesta. Se nopeutti keskimääräistä kustannuskehitystä mutta ei vaikuta kiinteäpainoisen ansiotasoindeksiin tai hinta-tason muutoksia mittaavan työvoimakustannusindeksiin kehitykseen.

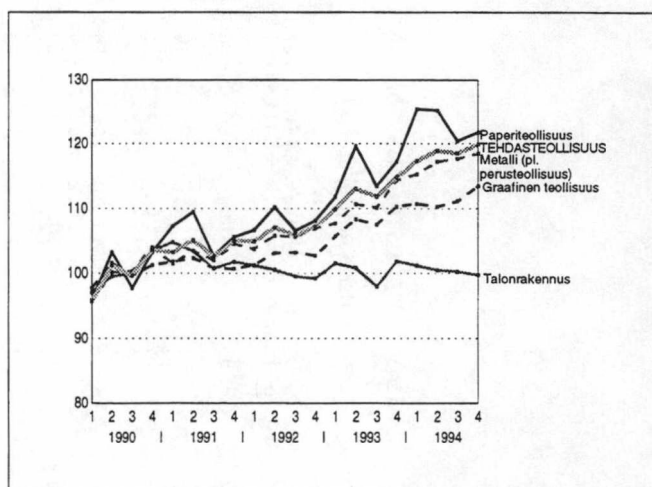
Toimialakohtainen kustannuskehitys on markan devalvoitumisen jälkeen eriytynyt. Työtunnin hinta oli paperiteollisuudessa viime vuonna yli 14 prosenttia korkeampi kuin vuonna 1992. Koko tehdasteollisuudessa vastaava nousu oli 2.5 prosenttiyksikköä pienempi. Talonrakennusalan tuntipalkkaisten kustannukset eivät ole vuoden 1992 jälkeen nousseet.

Teollisuuden ansioiden ja työtunnin hinnan kehitys 1990-luvulla. Tuntipalkkaiset

1) Lähde: Teollisuustilasto

Työtunnin hinnan kehitys toimialoittain

Työvoimakustannusindeksi Teollisuuden tuntipalkkaiset

Vuosi ja neljännes	Tehdas- teoll.	Elint- arvike	Teks- tiili	Vaate tavara	Paperi finen	Graa- finen	Huone- kalu	Kemia	Raken- aine	Metall perus	Metall tuote	Muu teoll.	Talon rak.	Muu rak.	Kaivan nais	
1990	I	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
	II	95,7	95,6	94,3	94,8	95,5	97,7	95,7	95,9	95,2	95,7	95,2	97,1	96,8	96,1	
	III	101,2	101,0	101,3	99,9	101,0	101,5	100,4	103,2	100,5	101,1	100,1	98,9	99,5	97,7	102,8
	IV	99,6	99,3	100,5	100,7	100,4	97,7	100,1	98,1	100,1	99,6	100,2	99,7	99,9	101,0	98,8
1991	I	103,6	104,1	103,9	104,6	103,2	101,2	103,9	104,1	103,5	104,1	104,0	106,3	103,5	104,4	102,3
	II	104,0	104,1	106,1	107,7	103,8	101,8	104,1	102,1	104,9	102,8	104,5	102,6	104,5	104,5	106,0
	III	103,2	103,7	104,3	105,6	103,1	102,2	104,7	103,4	102,0	102,9	101,4	101,0	104,7	103,2	104,9
	IV	102,5	103,7	106,0	107,9	104,4	102,8	105,6	106,5	102,9	103,5	102,9	102,9	103,4	104,5	106,6
1992	I	105,0	104,2	106,8	108,4	105,1	106,9	106,2	100,2	103,3	101,9	104,0	107,2	100,6	107,2	106,1
	II	106,3	105,2	110,0	109,3	106,6	103,7	108,0	107,0	107,9	105,5	106,9	100,1	103,8	109,7	
	III	104,9	105,2	109,2	109,2	105,3	106,7	107,1	104,3	106,2	103,7	104,0	101,2	100,7	108,4	
	IV	107,1	105,7	110,2	108,9	106,5	110,2	108,0	110,7	104,2	109,3	105,8	100,5	105,6	111,4	
1993	I	105,9	105,0	110,2	109,6	106,9	104,3	108,1	104,6	106,4	105,6	105,5	99,5	108,1	109,1	
	II	107,2	105,0	110,6	109,6	107,7	103,8	109,0	104,8	109,9	107,0	113,0	99,2	100,9	110,0	
	III	112,4	110,6	116,2	114,0	113,5	109,3	113,6	115,1	115,0	110,7	114,7	100,5	107,7	112,2	
	IV	109,9	109,1	114,0	113,0	111,3	107,0	112,6	111,7	108,5	112,7	116,7	101,5	105,3	110,9	
1994	I	113,0	109,2	116,8	113,7	113,5	109,6	113,1	117,9	114,8	110,7	111,2	100,8	110,2	112,2	
	II	111,8	112,2	116,5	114,0	112,6	113,4	108,8	115,3	114,0	110,1	111,9	97,9	104,8	111,3	
	III	114,8	111,8	117,7	115,2	116,6	111,6	115,3	115,6	118,3	114,3	119,0	101,8	110,4	114,7	
	IV	118,6	114,8	121,6	118,1	122,9	114,1	118,3	120,8	114,1	122,7	117,1	116,0	113,2	120,5	
1994	I	117,3	112,6	119,0	117,1	121,3	113,4	118,2	117,2	119,2	115,2	121,2	101,4	109,9	119,2	
	II	118,9	114,8	122,0	118,0	123,2	113,0	117,0	114,1	123,3	117,2	113,7	100,5	114,6	119,5	
	III	118,5	114,8	122,0	118,0	122,9	113,8	117,8	114,6	123,7	117,7	113,7	100,3	114,4	121,0	
	IV	119,9	117,2	123,4	119,4	124,2	116,2	120,3	116,6	124,6	118,5	115,2	99,8	113,8	122,1	

Reaaliansioiden kasvu pysähtyi heinä-syyskuussa

Palkansaajien ansiotason kohoaminen nopeutui tämän vuoden kolmannella neljänneksellä. Ansiot nousivat heinä-syyskuussa keskimäärin 2 prosenttia viime vuoden vastaavasta ajasta. Reaaliansioiden nousu jäi kuitenkin 0,2 prosenttiin. Tämä johtui inflaation noususta lähinnä kesäkuussa voimaantulleen arvonlisäveron vuoksi.

Palkansaajien ansiokehitys jatkui epäyhtenäisenä. Eniten ansiot nousivat teollisuudessa 4,8 prosenttia. Talonrakennustoiminnassa ansiot alenivat edelleen. Yksityisellä sektorilla ansiot nousivat 2,6 prosenttia, kunnilla 0,8 ja valtiolla 1,1 prosenttia.

Palkansaajien säännöllisen työajan bruttoansio oli heinä-syyskuussa 9 720 markkaa kuukaudessa. Miehet ansaitsivat keskimäärin 10 723 markkaa. Naisten keski-ansio oli 81,3 prosenttia miesten keskiansioista.

Tulopoliittisen sopimuksen voimassaolo päättyi loka-kuussa 1993. Syksyn 1993 työehtosopimusneuvottelut käytiin liittotasolla alakohtaisesti. Koko palkansaajakuntaa koskevaa yhtenäistä palkankorotustasoa ei ollut, vaan ratkaisut tehtiin kullakin sopimusallalla olevat mahdollisuudet huomioonottaen.

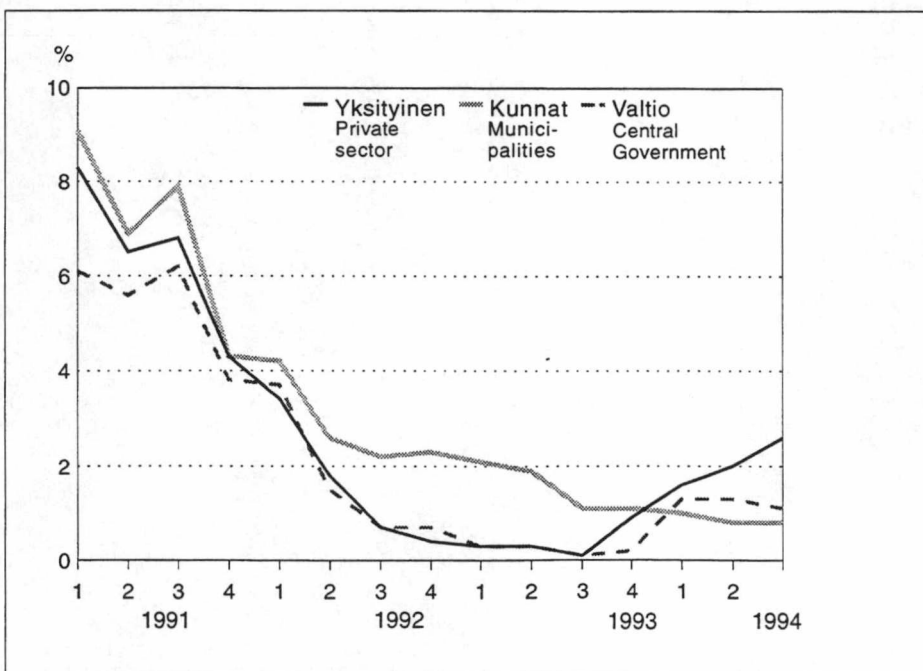
Yksityisellä sektorilla vientiteollisuudessa palkankorotusten ansiotasoa eli säännöllisen työajan ansiota nostava vaikutus oli noin 3 prosenttia. Korotuksia oli myös vientialoja seuraavilla aloilla (mm. kuljetusala, ahtaus), jotka enimmillään olivat vientialoilla sovittujen korotusten suuruisia. Kotimarkkinateollisuudessa ja rakennusalalla palkankorotukset jäivät selvästi tä-

män tason alapuolelle tai palkkoja ei korotettu lainkaan. Yksityisillä palvelualoilla palkkaratkaisut olivat eräitä pieniä aloja lukuunottamatta nollalinjaisia.

Julkisen sektorin sopimukseen ei myöskään sisällynyt palkankorotuksia, vaan ne tehtiin nollalinjaisina. Lisäksi julkisella sektorilla sovittiin palkkakustannusten alentamisesta. Tämä toteutettiin siten, että vuonna 1994 maksettavaa palkkasummaa sovittiin alennettavaksi määräprosentilla edelliseen vuoteen verrattuna.

Valtiolla tämä alennus sovittiin tehtäväksi lomarahaleikkauksin. Kunnilla oli palkkasumman alennus mahdollista toteuttaa lomarahaleikkausten ohella myös muilla keinoin mm. virkojen palkkaluokkaa alentamalla, lyhennettyä työaikaa ja lomaautuksia käyttämällä tai ääritapauksissa irtisanomisin. Valtiolla sovittu palkkasumman alennusprosentti vuodelle 1994 oli 1,9 ja kunnilla 2,7.

Palkansaajilta peritään verojen lisäksi erilaisia veroluontoisia maksuja. Vuonna 1994 työttömyysvakuutusmaksu nousi 1,87 prosenttiin ja työntekijän TEL-vakuutusmaksu pysyi ennallaan 3,0 prosentissa. Sairausvakuutusmaksu säilyi alle 80 000 veroäyrin osalta ennallaan 1,9 prosentissa, mutta kohosi äyrimäärän ylittävältä osalta 3,8 prosentin suuruiseksi. Ennakko-perinnän yhteydessä perittävä lainavero aleni edellisvuodesta välillä 100 000 – 150 000 mk 1 prosentin määräiseksi. Välillä 150 000 – 275 000 mk veron määrä oli 3 prosenttia ja 275 000 mk ylittävältä osalta 4 prosenttia. Kansaneläkemaksu aleni edellisvuodesta ja oli 1,55 penniä veroäyriä.

Palkansaajien ansiotasoindeksi 1990=100, vuosimuutos

Hinnat

Asuntojen hinnat laskivat heinä-syyskuussa

Vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat laskivat 1,2 prosenttia kolmannella vuosineljänneksellä verrattuna toiseen neljännekseen. Asuntojen hintojen nousu oli aikaisemmin jatkunut tasaisena vuoden 1993 alusta lähtien.

Helsingin hinnat laskivat vain 0,4 prosenttia ja Espoossa tilastoititiin 0,2 prosentin hintojen lasku heinä-

syyskuussa eli hinnat olivat käytännössä paikallaan. Vantaalla vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat laskivat 1,8 prosenttia kolmen kuukauden aikana. Koko pääkaupunkiseudun hintojen laskuksi tuli yhteensä 0,6 prosenttia. Muualla Suomessa hinnat laskivat 1,5 prosenttia. Tampereella hinnat laskivat 3,3 prosenttia, Lahdessa 5,7 ja Turussa 2,9 prosenttia. Oulussa laskua oli 0,8 prosenttia.

Vanhojen kerrostaloasuntojen keskimääräiset velattomat neliöhinnat ja indeksit (1983=100) eräissä kaupungeissa 3. nelj. 1994

Kaupunki	2/1994 mk/m ²	3/1994 mk/m ²	Nimell. indeksi 3/1994	muutos edell. nelj. %	Reaali- indeksi** 3/1994	muutos# edell. nelj. %	Kaupat tilastossa lkm
Koko maa	5 450	5 378	146.8	-1,2	91.6	-2,1	3 140
Pääkaupunkiseutu	7 148	7 112	139.9	-0,6	87.3	-1,5	1 015
Muu Suomi	4 431	4 344	151.5	-1,5	94.5	-2,5	2 125
Helsinki	7 645	7 624	141.9	-0,4	88.5	-1,4	750
Helsinki-etelä	10 201	9 885	159.4	-3,2	99.4	-4,1	126
Helsinki-länsi	8 576	8 836	145.7	+3,0	90.9	+2,0	250
Helsinki-itä	7 115	7 081	136.4	-0,4	85.1	-1,4	239
Helsinki-pohjoinen	5 888	5 792	136.8	-2,0	85.3	-2,9	135
Espoo+Kauniainen	6 523	6 459	142.6	-0,2	89.0	-1,1	150
Vantaa	5 043	4 946	126.0	-1,8	78.6	-2,7	115
Kehyskunnat*	4 443	4 391	133.5	-0,2	83.3	-1,1	103
Tampere	4 745	4 581	151.2	-3,3	94.3	-4,2	229
Turku	4 882	4 743	136.7	-2,9	85.3	-3,8	276
Pori	3 595	3 939	169.4	+9,4	105.7	+8,3	68
Lappeenranta	4 854	4 876	147.0	-0,5	91.7	-1,4	82
Kouvola	3 611	3 749	151.6	+4,5	94.5	+3,5	61
Lahti	4 346	4 075	139.9	-5,7	87.3	-6,6	192
Hämeenlinna	4 311	4 125	180.3	+6,7	12.5	+5,7	34
Kotka	4 125	3 686	151.6	-9,9	94.6	-10,8	33
Rauma	3 513	3 541	177.1	+0,4	110.5	-0,5	34
Kuopio	4 786	4 745	144.2	-0,6	90.0	-1,5	136
Jyväskylä	5 001	5 035	145.0	+1,1	90.5	+0,1	98
Vaasa	4 206	5 117	163.1	+23,0	101.7	+21,9	69
Mikkeli	4 117	3 918	139.5	-4,6	87.0	-5,5	56
Joensuu	5 444	5 136	154.2	-5,6	96.2	-6,5	64
Oulu	4 736	4 685	153.5	-0,8	95.7	-1,7	175
Rovaniemi	4 294	4 305	138.7	+3,2	86.5	+2,3	34

Muutosprosentti on laskettu huoneistotyyppin ja asuntokannan mukaan painotetuista indeksiluvuista

* Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Nurmijärvi, Riihimäki, Sipoo, Tuusula ja Vihti

** Reaalihintaindeksi 1983=100 kuluttajahintojen suhteen.

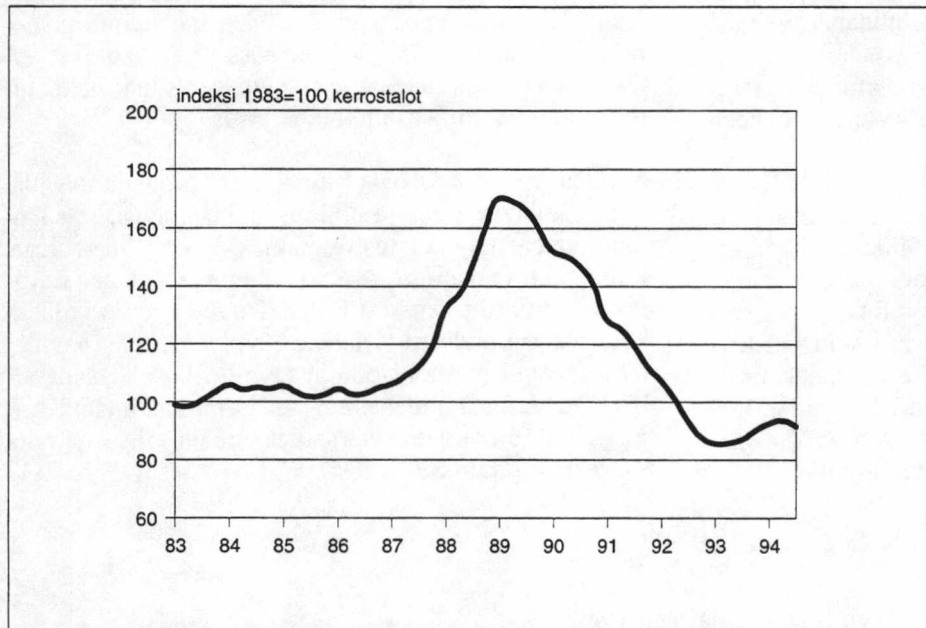
Lähde: Asuntojen hinnat 1994, 3. neljännes

Porissa sen sijaan hinnat nousivat 9,4 prosenttia, Nousua oli myös Kouvolassa, Hämeenlinnassa, Jyväskylässä. Vaasasta tilastoitiin 23 prosentin nousu, mutta tässä tapauksessa kauppaa on tehty hyvin erilaatuisilla asunnoilla eikä tasapuolinen vertailu edelliseen neljännekseen ole mahdollista.

Reaalihintaindeksin 1983=100 mukaan koko maan indeksi oli kolmannella neljänneksellä 91,6. Alimmil-

laan indeksi oli 85,7 tammi-maaliskuussa 1993 ja korkeimmillaan 170,2 tammi- maaliskuussa 1989

Tilastoitujen kauppojen lukumäärän perusteella kaupan-
käynti väheni heinä-syyskuussa. Tähän oli syynä ehkä
liian ylös kohonneet hintapyynnöt ja odotukset. Tiedot
ovat Tilastokeskuksen laatimasta kiinteistönvälittäjien
aineistoon perustuvasta asuntojen hintatilastosta.

**Asuntojen hintojen reaalikehitys
1984-1994 / 3.nelj.**

EU-maiden kuluttajahintaindeksit vertailukelpoisiksi

EU-maiden tilastovirastossa Eurostatissa tehdään työtä vertailukelpoisempien kuluttajahintaindeksien tuottamiseksi tulevaisuudessa. Vuoden 1991 lopulla neuvoteltu Maastrichtin sopimus määritteli m.m. Euroopan rahaunionin EMU:n tavoitteet ja siihen liittyvät inflaatiokriteerit. Euroopan keskuspankki, EMI tarvitsee vertailukelpoiset inflaation mittarit kyetäkseen luotettavasti arvioimaan miten hintojen vakaa kehitys toteutetaan jäsenmaissa. Eri maiden inflaatiolukujen vertailu edellyttää, etteivät erot maiden välisissä inflaatioissa johdu näissä maissa käytettyjen menetelmien eroista vaan todellisista hintojen muutoksista kyseisten maiden hyödykemarkkinoilla.

Kuluttajahintaindeksien harmonisointia yritetään toteuttaa kolmannen kerran EU-maissa. Tehtävä on vaikea, sillä inflaatio on keskeisimpiä makrotaloutta kuvaavia lukuja ja sen mittaamistavan yhdenmukaistamiseen liittyy sellaisiakin ongelmia jotka eivät kuulu indeksi-teorian tai tilastoinnin piiriin. Tällä kertaa tehtävä tullaan kuitenkin viemään loppuun sillä EU-maiden inflaatiolukujen konvergenssi on välttämätön vaikkakaan ei riittävä edellytys Euroopan valuuttaunionille.

Mitä vertailukelpoisuus tarkoittaa?

Kuluttajahintaindeksien harmonisointi tarkoittaa yhtenäisten menetelmien määräämistä indeksiin laskennassa. Suomalaisia ei pakoteta syömään äyriäisiä tai juomaan viiniä ruokajuomana eikä ranskalaisten suihin työnnetä lenkkimakkaraa. Kulutusrakenteet ja -tottumukset EU-maissa vaihtelevat myös tulevaisuudessa. Kuitenkin esimerkiksi kotitalouksien kulutuksen painorakenteet uusitaan tulevaisuudessa siten, etteivät eri tavat laskea kulutuspainot aiheuta vertailun vaikeutusta maiden inflaatiolukujen välillä.

Maiden indeksit eroavat toisistaan monella tavalla, m.m. kulutuskäsite, asumisen mittaaminen, laadunmuutosmenettely ja kausivaihtelut ovat ongelma-alueita, joihin harmonisointityössä on otettava kantaa. Eurostatin konsultti professori Ralph Turvey totesikin hiljakoin Dagens Industri -lehdelle myöntämässään haastattelussa, ettei harmonisoinnin tavoitteena ole saada aikaan täydellistä indeksiä, vaan kuluttajahintaindeksi, jossa kaikki maat tekevät samat virheet niin, että niitä kyetään vertaamaan.

Eräiden maiden kuluttajahintaindeksien painorakenteet pääryhmätasolla

Maa	Ravinto	Juomat ja tupakka	Vaatesetus ja jalkineet	Asuminen	Kotitalouskalusteet	Terveystenhoito	Liikenne	Vapaa-aika	Muut	Painot vuodelta
Suomi	15,5	7,2	6,0	19,8	6,1	3,3	18,2	10,1	13,8	1990
Ruotsi	15,3	5,3	6,8	31,8	5,5	2,0	17,1	9,0	7,2	1992
Tanska	14,4	6,6	5,7	28,5	6,5	1,8	17,2	9,5	9,8	1987
Englanti	13,3	7,3	5,8	21,0	10,0	1,7	17,4	8,7	14,8	1992
Ranska	18,1	4,4	7,7	10,7	8,7	8,8	18,7	8,5	14,4	1992
Portugali	39,2	4,1	9,4	11,8	7,7	3,0	16,1	3,9	4,9	1989-90

Harmonisoitu indeksi vuosituhannen lopulla

Työ etenee kolmessa vaiheessa: Ensimmäisessä vaiheessa maat muokkaavat nykyisiä indeksejään s.e. niistä poistetaan helpoimmin eliminoidtavat erot. Vuoden 1996 puolivälistä maat alkavat laskea näitä alustavia harmonisoituja indeksejään. Vuonna 1997 muutetaan laskentatapoja lisää ja aletaan tuottaa harmonisoitua kuluttajahintaindeksiä yhteisestä perusvuodesta lähtien. Vuoden 1997 loppupuolella jäsenmaat ottavat käyttöön kaikki menetelmät ja käytännöt joista on

määrätty harmonisointia koskevaan regulaatioon liittyen. Vuosituhannen lopulla, vuonna 1999 indeksien vertailukelpoisuudesta laaditaan selvitys.

Eurostat tulee julkaisemaan Euroopan kuluttajahintaindeksiin kansallisten harmonisoitujen indeksien perusteella. Tarkkaa ajankohtaa harmonisoidun indeksin julkaisemiselle ei vielä ole määrätty.

Harmonisoinnin ensimmäisen vaiheen indeksi on kansallisista indekseistä työstetty versio, josta pudotetaan pois kaikki ne hyödykeryhmät, jotka aiheuttavat eroja maiden indeksien laskennassa. Tätä indeksiä tuotetaan rinnan kansallisten indeksien kanssa. Työstetystä indeksistä jää näillä näkymin pois suuri joukko kulutusryhmiä, joita eivät eri maat pysty tuottamaan vertailukelpoisin menetelmin tai ylipäättäen. Esimerkiksi omistusasumisen mittaamiseen liittyy sekä teoreettisia, että käytännön vertailukelpoisuusongelmia. Useissa maissa asumisen hinnan kehitystä seurataan pelkästään vuokrien avulla. Myös maiden terveydenhoidon ja koulutuksen hintojen kehityksen mittaamiseen vertailukelpoisella tavalla liittyy ongelmia. Terveyden- ja sairaudenhoito sekä koulutus ovat osassa maista pääosin verovaroin kustannettuja "ilmaispalveluja" tai voimakkaasti subventoituja palveluja. Osassa maista, esimerkiksi Irlannissa, sairaalamaksut otetaan nettomääräisinä huomioon kuluttajahintaindeksissä eli niistä poistetaan sairausvakuutuksen osuus. Ranskassa taas sairaalamaksut eivät sisälly indeksiin sillä ne katetaan sosiaaliturva- ja vakuutusmaksuin.

Suomen kuluttajahintaindeksi ja harmonisoitu indeksi

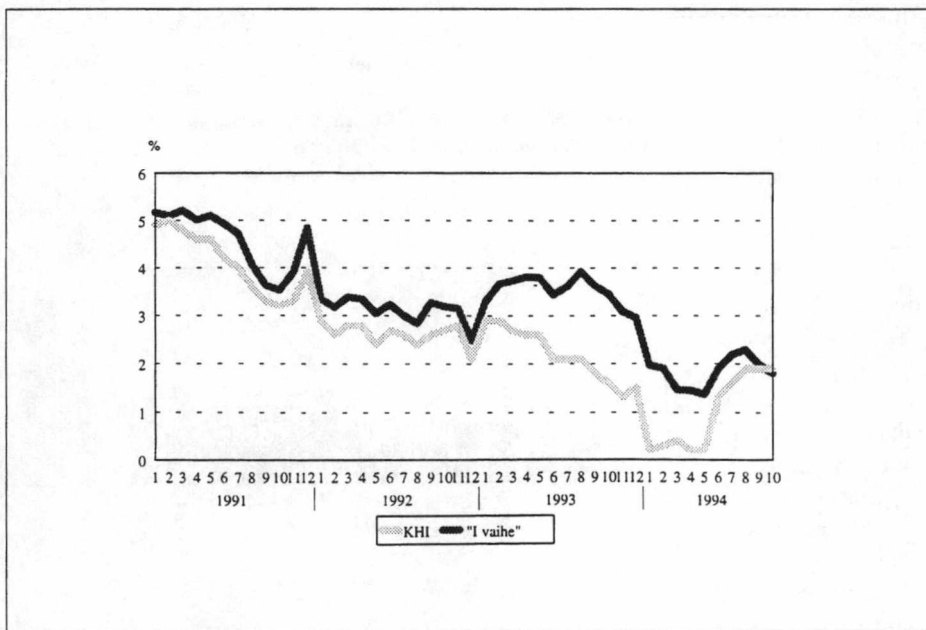
Suomen kuluttajahintaindeksin laskennassa on perinteisesti sovellettu laajaa kulutuskäsitettä ja indeksissämme seurataan myös eräiden sellaisten hintojen kehitystä, joita useissa maissa ei kuluttajahintaindeksiin sisälly. Muunmuassa kirkollisvero ajatellaan Suomen kirkon "jäsenmaksuksi" ja se sisältyy indeksiin. Myös asiakirjojen lunastusmaksut, jäsenmaksut ja sakot ovat sisältyneet indeksiimme. Kuluttajahintaindeksiin otettiin myös kuluvan vuoden kesäkuussa pakolliseksi tullut auton käyttömaksu. Näitä maksuja ei harmonisoituun indeksiin tulle sisältymään.

Kuviossa on vuoden 1990 kulutuspainoilla laskettu Suomen "ensimmäisen vaiheen harmonisoitu kuluttajahintaindeksi", jossa on nykyisestä indeksistä on jätetty pois paitsi edellä luetellut ryhmät, myös kulutusluottojen korot ja valmismatkat.

Kuten oheinen kuva osoittaa, "I vaiheen indeksi" ja kansallisen indeksimme ero on melkoinen. Suuri syy eroon on omistusasumisen pois sulkeminen harmonisoidusta indeksistä. Yleinen kansainvälinen käytäntö on mitata omistusasumisen hintakehitystä nk. bruttovuokrilla. Tällöin oletetaan, että omistusasumisen kustannukset kehittyvät markkinavuokrien mukaan. Näin tehdään m.m. Tanskassa ja Saksassa. Suomen oloissa maksetut vuokrat eivät kuvaa kuitenkaan omistusasumisen todellisia kustannuksia. Kotitaloustiedustelun mukaan 72 prosenttia Suomen kotitalouksista asuu omistusasunnossa.

Meillä omistusasumisen kustannukset jaetaan hoito- ja pääomakustannuksiin. Hoitokustannuksia ovat m.m. korjaus- ja jätehuoltokustannukset, vakuutusmaksut ja hoitovastikkeet. Pääomakustannuksia kuvataan asuntolainojen nimelliskorolla sekä poistotermillä, joka kuvaa asunnon kulumista. Asuntolainojen lyhennyksiä ei oteta huomioon koska lyhennyksillä maksetaan varallisuuden hankkimisesta eikä kulutuksesta.

Harmonisoidun kuluttajahintaindeksin tuottaminen ei edellytä jäsenmaiden luopumista kansallisista kuluttajahintaindeksistään ensivaiheessa ja kansallista kuluttajahintaindeksiämme tullaan tuottamaan harmonisoidun indeksin rinnalla. Tämä on erittäin tärkeää indeksin kompensatiokäytön takia. Suomessa kuluttajahintaindeksin muutosta käytetään m.m. eläkkeiden ja palkkojen indeksoinnissa sekä vuokrasopimuksissa.

KHI ja "I vaiheen KHI",
Laskettu vuoden 1990=100
painorakenteella

Elintarvikkeet yhä kalliita Suomessa

Tilastokeskuksen ja Kuluttajatutkimuskeskuksen yhteistyönä tehdyn tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, minkälainen on elintarvikkeiden kuluttajahintataso Suomessa ennen EU-jäsenyyttä verrattuna muihin Euroopan maihin. Mukana tutkimuksessa oli Suomen lisäksi nykyiset Euroopan unionin jäsenmaat sekä Ruotsi, Itävalta ja Sveitsi. Tämä kirjoitus on yhteenveto Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkijan Marita Nikkilän selvityksestä "Elintarvikkeiden kansainvälinen hintavertailu" (Julkaisuja 14/1994).

Hinta-aineisto on saatu Eurostatilta, jonka koordinoimassa hintavertailututkimuksessa Suomi on ollut mukana vuodesta 1992. Indeksejä on muokattu valuuttakurssien ja inflaation muutoksilla vastaamaan vuoden 1994 hintatasoa. Päivityksessä on pyritty löytämään kutakin tuoteryhmää mahdollisimman läheisesti vastaava kuluttajahintaindeksi alaindeksi. Muutos on laskettu vuoden 1992 keskimääräisen indeksin ja kesäkuun 1994 välille.

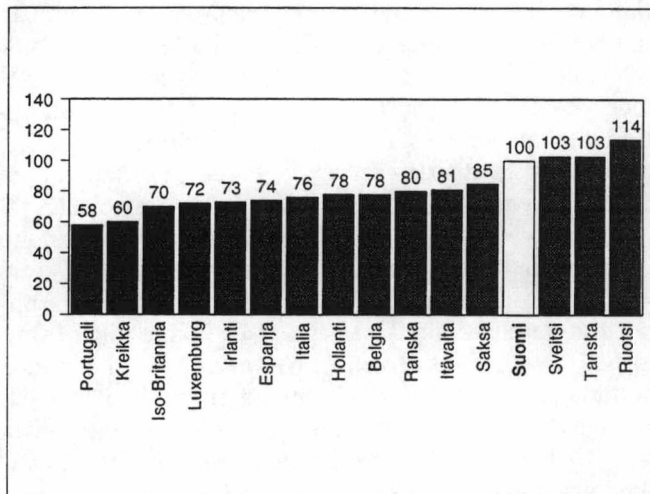
Kokonaishintataso Suomessa Euroopan kalleimpia

Suomen markan heikentymisen ja alhaisen inflaation johdosta Suomen yksityisen kulutuksen hintataso on vuonna 1994 selvästi edullisempi kuin kaksi vuotta aikaisemmin, kun sitä verrataan läntisen Euroopan muihin maihin. Vuonna 1992 Suomi oli neljänneksi korkeimman hintatason maa, hieman Sveitsiä ja Tanskaa alempana. Ruotsi oli silloin kaikkein kallein maa, 14 prosenttia Suomea kalliimpi. Saksa oli selvästi Suomea edullisempi maa vielä vuonna 1992, mutta kaksi vuotta myöhemmin sen hintataso on jo noussut hiukan Suomen yläpuolelle. Suomen asema Ruotsiin, Tanskaan ja Sveitsiin nähden on tullut paremmaksi. Sveitsistä on tullut Euroopan kallein maa.

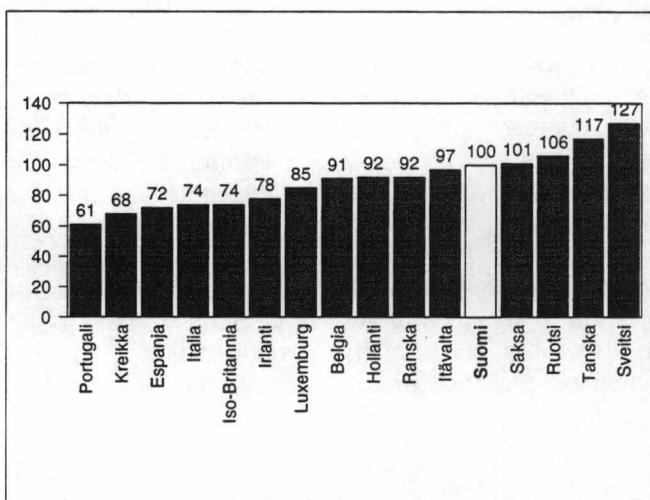
Maiden väliset suhteelliset hintatasot muuttuvat ratkaisevasti, kun vertailuun otetaan mukaan hintojen lisäksi myös palkat. Vertailussa on käytetty teollisuustyöntekijöiden bruttomääräisiä tuntiansioita, jotka on muunnettu yhtenäiseksi valuutaksi käyttäen vuoden 1992 keskipursseja. Selvitys on tehty vuodelle 1992, koska uudempia palkkatietoja ei ole käytettävissä. Tarkastelussa korkean hintatason maat: Saksa, Sveitsi ja Tanska tulevat ostovoimaltaan parhaimmiksi.

Tutkimuksessa olevat maat voidaan jakaa ostovoimaltaan kolmeen ryhmään. Ostovoimaltaan parhaita ovat seuraavat seitsemän maata: Luxemburg, Saksa, Sveitsi, Tanska, Iso-Britannia, Belgia ja Hollanti. Niiden keskimääräinen palkoilla korjattu hintatasoindeksi oli vuonna 1992 noin kolmekymmentä prosenttia Suomea edullisempi. Seuraavan ryhmän muodostavat edullisuusjärjestyksessä seuraavat seitsemän maata: Irlanti, Italia,

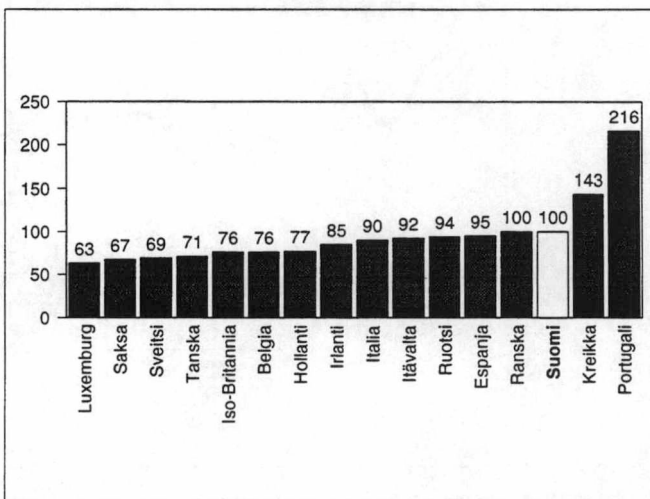
Yksityisen kulutuksen hintataso eri maissa vuonna 1992. Suomi=100

Yksityisen kulutuksen hintataso eri maissa vuonna 1994. Suomi =100

Yksityisen kulutuksen hintataso eri maissa palkkatasolla korjattuna vuonna 1992. Suomi=100

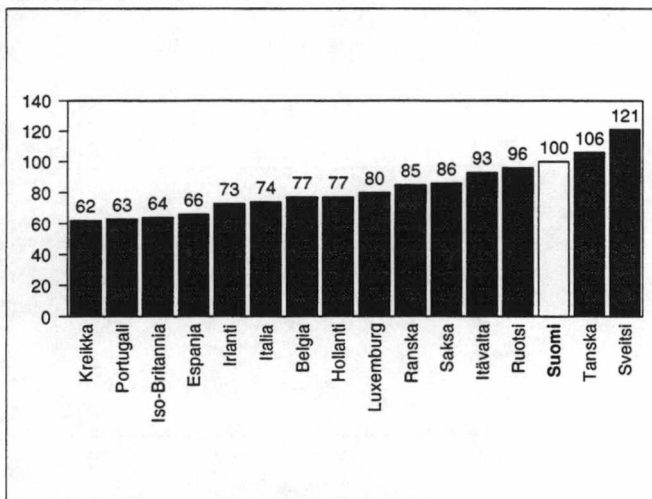
Itävalta, Ruotsi, Espanja, Ranska ja Suomi. Hintatasoltaan alhaisimpia maita ovat Kreikka ja Portugali, mutta niiden palkkatason ostovoima on ylivoimaisesti heikoin. Pelkkien hintojen vertailussa Suomi on Euroopan kalleimpia maita. Kun vertailuun otetaan myös palkat Suomen asema heikkenee edelleen Pohjoismaihin ja Keski-Eurooppaan nähden.

Leipä kallista

Elintarvikkeiden hintojen perusteella maat jaetaan neljään ryhmään. Kallein maa on Sveitsi. Toiseksi kalleimpaan kuuluvat Pohjoismaat ja Itävalta. Keskitasoa edustavat useimmat Keski-Euroopan maat ja alhaisimmat hinnat löytyvät Etelä-Euroopasta ja Englannista.

Viljatuotteet ovat Suomessa selvästi kalliimpia kuin muissa maissa. Suomalaisen viljan tuottajahinnat ovat yli kaksi kertaa korkeammat kuin Euroopan unionissa. Tämä vaikuttaa viljatuotteista erityisesti jauhojen kuluttajahintoihin. Ruokaleivän korkealle hinnalle ei löydy selkeää yksittäistä syytä. Keski- ja Etelä-Euroopan leipä valmistetaan vielä suurilta osin käsityönä pienissä paikallisissa leipomoissa, kun taas Suomessa leipomo-

Elintarvikkeiden hintataso eri maissa vuonna 1994. Suomi=100

tuotteiden valmistus on keskittyneempää ja teollisuusmaisempaa.

Suomalaisten **lihatuotteiden** kuluttajahinnat ovat lähempänä eurooppalaista tasoa kuin viljatuotteiden hinnat. Tutkimuksen mukaan Suomessa lihatuotteiden keskimääräiset hinnat ovat hieman edullisempia kuin Ruotsissa ja Tanskassa. Saksaan ja Ranskaan nähden suomalainen hintataso on runsaat kymmenen prosenttia korkeampi. Muihin Keski-Euroopan maihin ero on hiukan suurempi. Vertailussa eivät olleet mukana suomalaisten suosimat halvemmat lenkkimakkaratyypit, joten vertailun tulos lienee hiukan epäedullisempää Suomelle kuin tilanne todellisuudessa on.

Maitotuotteet, juustot ja kananmunat käsittävän ravintoryhmän hinnat ovat Suomessa eurooppalaista keskitasoa. Nestemäisen maidon hinnassa Suomi alittaa useimmat tutkimuksen maat. Juuston hinta sen sijaan on Suomessa muita maita korkeampi. **Ravintorasvat** ovat Suomessa Euroopan kalleimpia. Tutkimus vahvisti yleistä käsitystä **hedelmien** edullisuudesta Suomessa, kun taas **vihanneksista** suomalaiset kuluttajat maksavat korkeampaa hintaa kuin useimmat muut eurooppalaiset.

Kala halpaa

Suomalaisista kalalajeista tutkimuksessa oli mukana lähinnä silakka ja kirjolohi. Niiden alhaisista hinnoista johtuen **kalan** hintataso on Suomessa edullisin kaikista tutkimukseen sisältyneistä maista. Kala on Suomessa halpaa kaikissa eri muodoissaan eli tuoreena, pakastettuna, savustettuna ja säilykkeinä. Muista yksittäisistä tuotteista voisi sanoa ainakin jäätelön ja kahvin olevan suomalaisille edullisia.

Suurin hintaero Suomen ja muiden maiden välillä on **alkoholijuomien** hinnoissa. Suomi ja Ruotsi noudattavat samantyyppistä alkoholipolitiikkaa, ja siksi suomalaiset ja ruotsalaiset joutuvat maksamaan alkoholijuomistaan huomattavasti enemmän kuin muut eurooppalaiset. Alkoholien lailla **savukkeet** maksavat Pohjoismaissa enemmän kuin useimmissa muissa maissa, mutta hintaero ei ole yhtä suuri kuin alkoholilla.

Maarakennusalan kustannukset nousussa

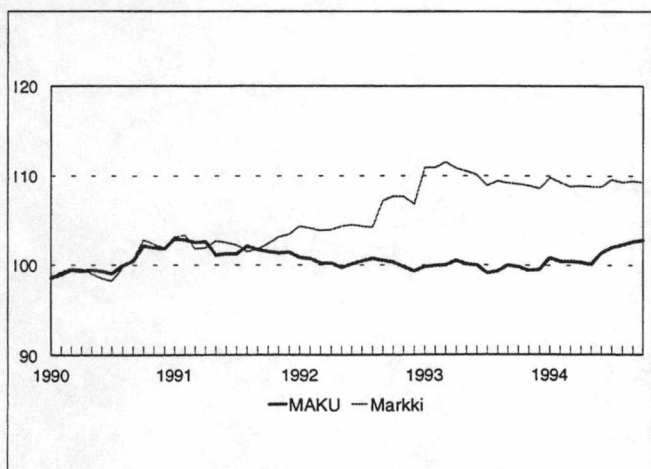
Maarakennusalan kustannukset ovat osoittaneet viimeisten kuukausien aikana nousun merkkejä. Lokakuussa maarakennusalan kustannukset olivat 3 prosenttia korkeammat kuin vuosi aikaisemmin. Panosten hinnat ovat tällä hetkellä samalla tasolla kuin vuosien 1990 ja 1991 taitteessa. Lama on näkynyt maarakennusalan kustannuksissa siten, että vuonna 1991 kustannukset laskivat ja vuosina 1992 ja 1993 ne pysyivät lähes ennallaan. Koko kuluvalle vuosikymmenellä, aikana, jolloin uudistettua Maarakennuskustannusindeksiä on tehty, ovat maarakennusalan kustannukset muuttuneet varsin vähän.

Maarakennusalan panoskustannuksista ostetut konepalvelut nousivat vuoden aikana 7 prosenttia. Ostettujen konepalvelujen kustannukset laskivat vuoden 1991 loppupuoliskolta aina vuoden 1994 alkupuoliskolle saakka huolimatta siitä, että maarakennusalan koneyrityksien kustannukset nousivat samanaikaisesti vuoden 1993 alkuun saakka. Maarakennusalan konekustannukset, joita niinkään Tilastokeskuksen indeksillä mitataan, eivät ole muuttuneet viimeisten kuukausien aikana kovinkaan paljon: lokakuussa kustannusten vuosinousu oli indeksin mukaan 0,2 prosenttia.

Maarakennuskustannusindeksissä ostetut kuljetuspalvelut nousivat 3,5 prosenttia lokakuusta 1993 lokakuuhun 1994.

Materiaalikustannukset nousivat vuodessa 3,6 prosenttia, mm. maa- ja kiviaineksen hinta nousi lähes 10 prosenttia. Maa- ja kiviaineksen hinta on kuitenkin edelleen alemmalla tasolla kuin 1990-luvun alussa.

Maarakennuskustannusindeksi (MAKU) ja maarakennusalan konekustannusindeksi (MARKKI) 1/1990–10/1994

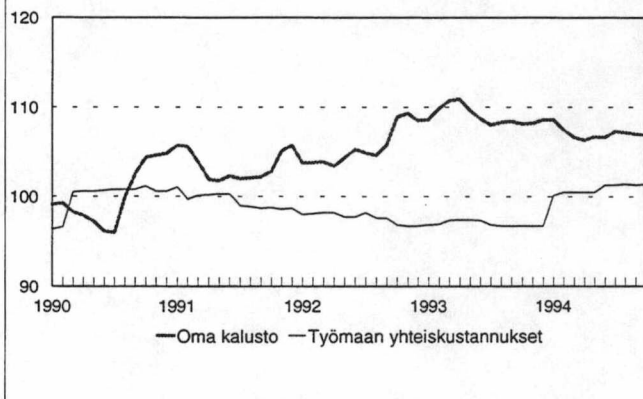
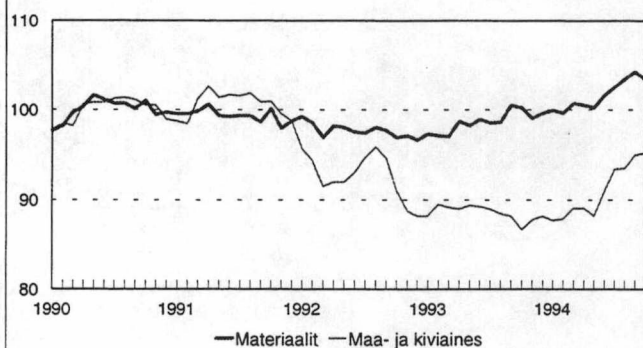
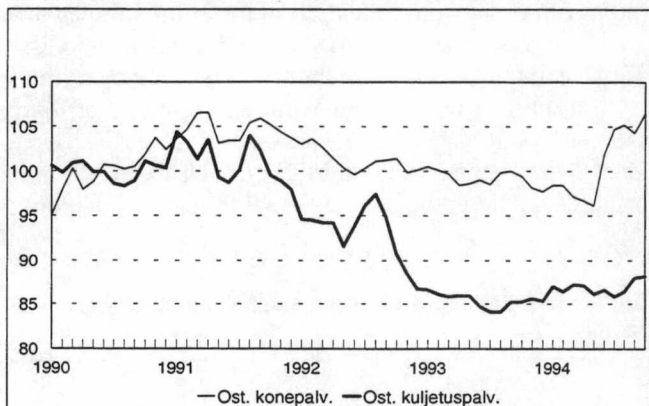
Palkkakustannukset nousivat vuodessa 3,7 prosenttia ja työmaan yhteiskustannukset lähes 5 prosenttia. Palkkakustannusten muutoksen aiheutti pääasiassa välillisten palkkakustannusten lähes 11 prosentin nousu.

Oman kaluston kustannukset puolestaan laskivat runsaalla prosentilla vuoden aikana, sillä polttoaine- ja energiakustannukset sekä korkokustannukset alenivat.

Lähteet:

Maarakennuskustannusindeksi 1990=100 lokakuu 1994,
Maarakennusalan konekustannusindeksi 1990=100 lokakuu 1994.

Maarakennusalan painokustannuksia 1/1990–10/1994

Indeksitaulukko

	III/94	Vuosi muutos %
Ansiotasoindeksi 1990=100*	111,1	2,0
Tuntipalkkaiset	109,3	3,5
Kuukausipalkkaiset	111,7	1,4
Teollisuus	114,9	4,8
Työntekijät	114,3	4,4
Toimihenkilöt	115,8	5,5
Talonrakennustyöntekijät	97,4	0,7
Tukku- ja vähittäiskauppa	110,4	0,5
Kuljetus	111,3	2,1
Rahoitus	117,3	2,8
Kunta	112,6	0,8
Tuntipalkkaiset	108,0	-0,4
Kuukausipalkkaiset	112,9	0,9
Valtio	108,6	1,1
Kuukausipalkkaiset	108,3	1,0
Yksityinen sektori	111,0	2,6
Tuntipalkkaiset	109,4	3,7
Kuukausipalkkaiset	112,1	1,9
Reaaliaindeksi 1990=100*	99,6	0,2
Asuntojen hintaindeksi 1983=100	147,0	6,4
Pääkaupunkiseutu	140,3	10,2
Muu Suomi	151,0	4,5
Julkisten menojen hintaindeksi 1985=100*		
Valtiontalous	143,4	0,9
Kunnallistalous	151,6	1,9
	Marraskuu 1994	
Kuluttajahintaindeksi 1990=100	111,6	1,7
Ravinto	101,0	-0,2
Asuminen, lämpö ja valo	99,8	1,4
Liikenne	121,2	3,9
Elinkustannusindeksi 1951:10=100	1385	1,7
Rakennuskustannusindeksi 1990=100	102,9	1,8
Työpanokset	102,5	-1,4
Tarvikepanokset	104,7	4,6
Tukkuhintaindeksi 1990=100	110,3	2,0
Kotimaiset tavarat	107,0	2,9
Tuontitavarat	117,6	0,2
Vientihintaindeksi 1990=100	112,5	2,4
Tuontihintaindeksi 1990=100	119,2	0,2
Teollisuuden tuottajahintaindeksi 1990=100	108,4	2,7
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi 1990=100	107,1	2,3
Kuorma-autoliikenteen kustannusindeksi 1990=100	105,2	-3,3
Linja-autoliikenteen kustannusindeksi 1990=100	108,0	-3,8

* Ennakkotieto

00022 TILASTOKESKUS
00022 STATISTIKCENTRALEN

Postitus
2 lk kirje

PMM
Sopimus
00022/1

SVT Suomen Virallinen Tilasto
Finlands Officiella Statistik
Official Statistics of Finland

Statistics Finland

Wages and salaries
1994:24

Tiedustelut – Förfrågningar – Inquiries:

Palkat:

Anna-Leena Wickstrand

Hinnat:

Kaisa Weckström-Eno
(90) 17 341

Myynti:

Julkaisujen myynti / 3B
00022 TILASTOKESKUS
Puh. (90) 1734 2011

Försäljning:

Publikationsförsäljning / 3B
00022 STATISTIKCENTRALEN
Tfn (90) 1734 2011

Hinta – Pris

30 mk

ISSN 0784-8374
= Palkat
ISSN 0789-2462